

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»

**Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
англійська»**

***Синтаксичні блоки англійського речення : структурно-
семантичні аспекти та переклад***

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПРМ-92

Жмурко Ангеліна Владиславівна

Науковий керівник:

доктор філол. наук, доц.

Таценко Наталія Віталіївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИНТАКСИСЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ У РЕЧЕННІ	5
1.1. Характеристика синтаксису	5
1.2. Особливості дослідження речення як основної одиниці синтаксису.	11
1.3 Ключові засади синтаксичних блоків у простому реченні.	18
1.4 Головні аспекти семантичних блоків у складному реченні.	23
РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕЧЕНЬ РОМАНУ «ВОЛОДАР ПЕРСТНІВ» ДЖОНА ТОЛКІНА	27
2.1 Традиції вивчення творчості Джона Толкіна	27
2.2 Особливості синтаксичних блоків на прикладі роману Дж. Толкіна «Володар перстнів»	29
РОЗДІЛ 3 ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СИНТАКСИЧНИХ БЛОКІВ АНГЛІЙСЬКОГО РЕЧЕННЯ	39
3.1 Переклад синтаксичних блоків англійського речення на прикладі трилогії Дж. Толкіна «Володар перстнів»	39
3.2 Синтаксичні блоки англійського речення як матеріал навчання англійської мови на молодшому етапі	46
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	56
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	57
РЕЗЮМЕ	59

ВСТУП

Нерідко терміном «синтаксис» недиференційовано позначають як синтаксичний лад мови, що існує поза і незалежно від нашої свідомості, так і вчення про синтаксичний лад мови – відомий розділ науки про мову. При побудові будь-якої науки і визначенні її основних понять необхідно ретельно розрізняти, з одного боку, сам досліджуваний предмет, а з іншого боку, – науку про нього. А для цього необхідно всіляко уникати вживання того самого терміна при позначенні того і іншого.

Існують найрізноманітніші визначення синтаксису; проте всі вони, незважаючи на те, що вони не збігаються в тих чи інших деталях і нюансах, досить ясно виявляють такі два розуміння синтаксису: згідно з першим визначенням синтаксис являє собою вчення про словосполучення, а згідно з другим визначенням синтаксис є вченням про речення.

Зі сказаного випливає, що в якості предмета синтаксису необхідно виділити і речення як такі і поєднання слів, що входять до складу речення; ні те, ні інше, взяте окремо, не складає предмета синтаксису в цілому. Синтаксис є наука, що вивчає як правила поєднання слів, так і правила побудови з цих поєднань речень. Про що і піде мова в цій роботі.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вивчення семантики та синтаксису для перекладачів, дозволяє схематизувати знання про мову в цілому і висвітлити особливості синтаксичних блоків в англійському реченні.

Практичне значення полягає у застосуванні одержаних результатів дослідження при вивченні типології структурно-семантичних аспектів англійської мови.

Методологічною основою при вивченні даної теми є теорії, концепції та тлумачення певних явищ Потебнею О.О., Шахматовим О.О., Тимченком Є. К., Смаль-Стоцьким С. Й. , Сімовичем В., Левицьким А., Карабаном В. І. та іншими.

Об'єктом дослідження роботи є основні синтаксичні блоки англійського речення, взяті з твору Дж. Р. Р. Толкіна «Володар Перснів» і “The Lord of the Rings”.

Предметом дослідження в роботі становлять структурно-семантичні та перекладацькі характеристики речення у творі Дж. Р. Р. Толкіна «Володар Перснів».

Метою дипломної роботи є аналіз синтаксичних блоків англійського речення та їхнього перекладу українською мовою на прикладі роману Дж. Р. Р. Толкіна «Володар Перснів».

Відповідно до мети та предмету необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) дослідити синтаксис як частину теоретичної граматики;
- 2) проаналізувати завдання і предмет синтаксису;
- 3) розкрити основні синтаксичні складники в реченні;
- 4) дослідити перекладацькі трансформації в романі Дж. Толкіна «Володар Перснів»;
- 5) проаналізувати методичні аспекти вивчення.

Для розв'язання поставлених завдань застосовувалися наступні **методи дослідження**: теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження, загальнонаукові методи (узагальнення і порівняння), описовий метод, порівняльний аналіз з урахуванням лінгвокультурологічних характеристик досліджуваних явищ, контекстуальний метод.

Структура роботи: дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИНТАКСИСЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ У РЕЧЕННІ

1.1. Характеристика синтаксису

Синтаксис в традиційному розумінні – це набір граматичних правил мови, пов'язаних з побудовою більш великих, ніж слово, одиниць: фраз і речень. Існують також більш широкі концепції синтаксису, висхідні до термінологічної традиції семіотики. Відповідно до першого з них, поняття синтаксису включає правила побудови будь-яких більш складних мовних одиниць з більш простих. У ще більш широкому сенсі синтаксис розуміється як правила побудови виразів будь-яких знакових систем, а не тільки вербальної мови [16, с. 32]. При всіх існуючих значеннях предмета синтаксису розділ відповідної теорії (лінгвістики, семіотики), присвячений вивченню синтаксичних одиниць і правил, також називається синтаксисом.

Синтаксис як розділ граматики, що вивчає структуру зв'язного мовлення, включає дві основні частини:

- 1) вчення про фразу;
- 2) вчення про речення.

Синтаксичні одиниці – це конструкції, в яких їх елементи (компоненти) об'єднані синтаксичними зв'язками і відносинами [62]. У складі синтаксичних одиниць змінні слова використовуються в одній зі своїх форм (словоформ), які разом утворюють морфологічну парадигму слова. Однак словоформи вивчаються і в морфології, і в синтаксисі, але виглядають вони інакше.

Межі синтаксису і морфології не завжди можуть бути визначені з достатньою впевненістю: слово (предмет морфології), як і речення, має певну ієрархічну структуру, а морфологічних категоріях, як і синтаксичні, пов'язані з виразом деяких з найбільш схожих за сенсом. Однак структура слова набагато простіша, ніж структура синтаксичних одиниць. Крім того, речення

здатне до теоретично безкінечного ускладнення: як правило, в його склад може входити певна кількість одиниць, і при цьому воно не втрачає граматичної правильності, а слова, здатні до потенційно нескінченного ускладнення, зустрічаються рідко і далеко не у всіх мовах (наприклад, складні іменники в німецькій мові).

Кількість вільних фраз нескінченно велика, оскільки кожного разу, вони створюються у мові для певної ситуації, певних обставин, але кількість моделей вільних фраз обумовлена одним, обмеженим законами певної мови. Однією з областей синтаксису є взаємозв'язок між групами слів, між частинами речення і самими реченнями. Але не будь-яке поєднання слів є фактом синтаксису просто тому, що очевидними видаються не слова, а їх поєднання. Не всі аспекти словосполучень входять у сферу синтаксису. Отже, поєднання *декламування вірша* можна розглядати в лексичному аспекті як взаємодію лексичних значень слів *декламувати, вірш*. У синтаксичному аспекті в синтагматичних відносинах між словами та цією фразою розглядаються синтаксичні відношення (зв'язки) між словами, зокрема, певна синтаксична залежність одного слова від іншого.

Є два підходи до синтаксису. В сучасних і, зокрема, в довідкових лінгвістичних виданнях, в підручниках (з російської, англійської, німецької та інших мов), в монографічних дослідженнях немає єдиної інтерпретації теоретичної лінгвістики з точки зору концептуальної основи синтаксису. Підсумовуючи набір доступних характеристик об'єкта, об'єктів (блоків), проблем, аспектів синтаксису, ми можемо звести цей набір до двох принципово різних синтаксисів — «вузького» і «широкого».

Класичний синтаксис як і раніше визначається як частина граматики або, швидше за все, всієї граматики. Його предмет — «граматична будова зв'язного мовлення» [4, с. 80]. Центральна одиниця — це речення-конструкція з його граматичними значеннями, складовими частинами (членами речення або частинами-блоками), класифікаційними граматичними ознаками в системі

типів простих, складних, ускладнених, односкладних двоскладних конструкцій.

Другий — це широкий, некласичний, сучасний синтаксис, не обмежений граматиною мови і, в цілому, правильними мовними характеристиками і зв'язною мовою. Його предметом є фундаментальні мовні та позамовні закони, правила зв'язного мовлення в їх функціональній (комунікативній) єдності, що забезпечують якість і призначення мови — її здатність формувати, висловлювати, передавати — від мовця до адресата повідомлення (інформацію), думку, почуття, стан, волю людини.

Закони спілкування в цій єдності є рушійною силою, своєрідним механізмом, який все підпорядковує. І комунікативний мотив, і поняття, і його розгортання, реалізація в мові відбувається за рахунок свідомої (або несвідомої) орієнтації звернень до адресата, в силу самої необхідності і потреби спілкування, співпраці людей.

Типові (але не всі) висловлювання містять образ-концепт, що відображає в ньому об'єктивну ситуацію — основний об'єкт семантичного синтаксису, один розділ широкого синтаксису. Основна особливість цього синтаксичного об'єкта полягає в тому, що ця "абстрагованість" є наслідком аналітичної експериментальної техніки, за допомогою якої образ-поняття ситуації витягується з усього змісту висловлення, так як пропозиція не скорочується. Пропозиція утворює глибоку структуру ситуацій та основу для еквівалентних перетворень і перефразирования синтаксичних структур із заповненими позиціями, пор.: *(він) перекладає текст - текст перекладається (ним)- текст, що перекладається (ним) - текст перекладено —переклад тексту (але не "текст перекладу)*. Пропозиція є концептуально-логічним інваріантом такого перетворення.

У висловлюванні образ-концепт ситуації і його окремі складові актуалізуються в момент мовлення, тобто співвідносяться з конкретними екстралінгвістичними параметрами комунікативного акту "я", "тут", "зараз" — з точки зору доповідача: модальні, емоційні, моральні, естетичні та інші, але

обов'язково присутня цілеспрямована інтерпретація об'єктивного змісту повідомлення.

Співвідношення між вузьким (граматичним) і широким (комунікативно-логічним) синтаксисом в сучасній лінгвістиці або усвідомлено інтегративне [6, с. 45]: перший входить в другий як один з його механізмів — з точки зору форми або свідомо позитивно, критично, в основному з боку представників традиційного синтаксису [15, с. 73]; або нейтральне. Іншими словами, ми живемо в атмосфері синтаксичного плюралізму, що є нормою для науки.

Широкий синтаксис з точки зору його проблемних аспектів можна образно зв'язати із Всесвітом, який розширюється, оскільки словесне спілкування, навіть окремі комунікативні дії, важко зрозуміти і вичерпно описати. Сучасне мовознавство прямує у мовну нескінченність, тому що сама мова- за своїми базовими функціями не що інше, як засіб вираження думки (волі, почуття) і, головне, реальність людської комунікації.

У синтаксисі вивчаються синтаксичні зв'язки між словами та реченнями, тобто визначаються правила синтаксичного спілкування. Отже, дотримуючись правил синтаксичного зв'язку, ви можете створити зв'язки. Синтаксичні правила визначають форму слів, що підлягають поєднанню, що є особливо виразним у разі відхилення від правил зв'язку: підійти від хати. Основними синтаксичними правилами є також правила порядку слів, які визначають правильне розташування слів у словосполученнях та реченнях.

Синтаксис включає в себе мовні одиниці, які безпосередньо виступають у спілкування людей – речення і висловлення. Особливість синтаксису ще і в тому, що в процесі мовлення можна постійно створювати нові речення, але дуже рідко нові слова. Вивчення синтаксису включає дві великі групи проблем: описові та теоретичні [1, с. 41]. Мета синтаксичного опису – сформулювати з максимальною повнотою і точністю правила, що дозволяють відрізнити правильно побудовані речення певної мови від невірних. Теоретичний синтаксис є частиною загальної теорії граматики; його завдання – виділити універсальне, тобто компонент синтаксичних правил, характерних

для всіх мов, і встановити межі різноманітності, які мови демонструють в області синтаксису.

Описовий синтаксис включає в себе прийоми і методи синтаксичного аналізу, який пов'язує речення з його граматичною структурою, а також правила, за допомогою яких граматично правильні речення певної мови можуть відрізнятися від неправильних. Ці правила можна розпізнати, тобто вони дозволяють відповісти на питання, чи є якесь довільне вираження правильним чи неправильним виразом даної мови, або вони породжують, тобто синтезують правильні речення даної мови на основі елементарних одиниць і правил їх з'єднання.

У сучасній теоретичній лінгвістиці існує три точки зору на синтаксис. По-перше, синтаксис розглядається як доктрина речення і його частин, що входять до складу речення [17 с. 15]. По-друге, синтаксис визначається як вчення про фразу. В даний час синтаксис словосполучень є основою для опису синтаксичної системи маловивчених мов.

Третя точка зору, згідно з якою предметом синтаксису є як фрази, так і речення, найбільш широко визнана в сучасній лінгвістиці. Співвідносячи словосполучення зі словом, В.В. Виноградов підходить до словосполучення насамперед як до лексичного явища [19].

Відсутність єдності в історії науки про мову у встановленні суб'єкта синтаксису і у визначенні синтаксичних одиниць мови вказує на те, що основний об'єкт синтаксису – речення – являє собою складну мовну одиницю, яку можна зрозуміти з різних точок зору [25, с. 53].

Множинність синтаксичних підходів минулого певним чином продовжує сучасна лінгвістика. Таким чином, структурний синтаксис став розвиватися в рамках структурної теорії мови (описової лінгвістики) і збагатив синтаксичні роботи новими методами дослідження: опозиційний аналіз, аналіз за прямими компонентами, метод трансформації.

Можливості синтаксичних слів, конструкцій вивчає синтагматичний синтаксис. Синтагматичні прийоми діють як засіб реалізації зв'язків одного

елемента до іншого. Синтагматична діяльність створює одиниці, які потенційно здатні виконувати комунікативні функції. Також необхідно актуалізувати висловлювання, вираження ставлення мовця до позначеної ситуації, до адресата тощо. Отже, у висловленні *Так хочеться поїхати назад в рідне село*, висловлено бажання спікера, адресоване, очевидно, адресату, який знаходиться в полі зору адресата. Таке твердження вже може діяти як комунікаційна одиниця повідомлення.

Л.В. Щерба розрізняв пасивний і активний синтаксис [20, с.65]. Вивчення комунікативних одиниць – сфера актуального синтаксису. Пасивний синтаксис, за Л.В. Щербою, займається дослідженням фразового наголосу, порядку слів, інтонації, які постають як показники синтаксичного значення. Завдання активного синтаксису – продемонструвати, як те чи інше виражається за допомогою предикативності, як є описом певного фрагмента реальності і т. д. Л. В. Щерба зазначав, що активний синтаксис - один з найменш розвинених у граматиці будь-яких мов [29, с. 81].

Сучасний науковий синтаксис передбачає роз'яснення ряд теоретичних, лінгвістичних і філософських проблем, важливих з методологічної точки зору. Знову виникає питання про взаємозв'язок між мовою і мисленням, пропозицією і судженням, і в зв'язку зі складністю цих явищ і натхненням відносин між ними виникає ряд нових проблем. Зокрема, по-новому ставиться питання про рівень мови в його синтаксичних проявах. Велике значення має володіння сучасними методами синтаксичного дослідження.

Синтаксичні зв'язки характеризуються певними формальними виразом, вони можуть корелювати або некорелювати певні синтаксичні відносини, тобто бути синтаксичними знаками (формами, категоріями). Завдання синтаксичної науки – описати систему цих форм, категорій, їх значення, форму вираження, функції.

Носіями і виразниками синтаксичних категорій є синтаксичні одиниці. Між цими певними синтаксичними словами (словоформами), словосполученнями, реченнями встановлюються синтаксичні одиниці 1

встановлюють відповідні синтаксичні зв'язку (синтаксичні відносини), наприклад, відношення сурядності, підрядності.

Таким чином, синтаксис – це набір граматичних правил мови, пов'язаних з побудовою фрази і речення. Особливість синтаксису полягає ще і в тому, що в процесі мовлення є можливість постійно створювати нові речення, але дуже рідко нові слова. Теоретичний синтаксис є частиною загальної теорії граматики; його завдання – виділити компонент синтаксичних правил, властивий всім мовам, і встановити межі різноманітності, яке мови демонструють в області синтаксису.

1.2. Особливості дослідження речення як основної одиниці синтаксису

Речення – це безпосередня цілісна одиниця мови, побудована за певною синтаксичною схемою і відрізняється контекстуально відповідною комунікативною метою [65]. У мовленні речення не даються готовими, вони створюються мовцем. Але вони побудовані за закономірностями, що існують у мові. Так, конкретні речення належать до мовлення, тоді як зразки до мови. Речення, будучи зі слів, може у певних випадках включати лише одне слово різного лексико-граматичного положення. Наприклад: *Night. Congratulations. Away! Why? Certainly.*

Порядок слів також є засобом вираження синтаксичних відносин. Реалізація синтаксичних рядків з використанням 1) як супряжність і 2) в якості порядку відповідних позицій для певних членів речення. Супряжність – це вживання поруч з тим, що пов'язано за змістом: *дуже красиво, швидко говорити* тощо. У показаних прикладах є позиційна прилягання. Подібні випадки відмінювання слів: (англійська) *a wise man, said at last* і т. д. Такий спосіб вираження підрядного зв'язку поширений в аналітичних мовах.

В рамках супряжності слід розрізняти препозицію і постпозицію, наприклад, *триста осіб* (препозиція числівника) і *осіб триста* (постпозиція

числівника). В англійській мові в з'єднаннях типу N-N: *a round table* круглий стіл та *table round* застільне коло іменник, що перебуває в препозиції до другого іменника, виконує функцію означення (пор. також: *cold winter* холодний зима та *winter cold* зимовий холод").

Забезпечення відповідних позицій у реченні для певних членів речення – це позиційний спосіб вираження синтаксичних слів або ранжування. Для багатьох мов, включно з українською, встановлений порядок розташування елементів у реченні – це порядок S-V-O (підмет – присудок – додаток): *Учні конспектують статтю*. Суворе закріплення позицій по членам речення можливо в мовах, де члени речення не розрізняються морфологічно: *The father loves the son* "Батько любить сина" 1-а позиція-позиція підмета, 3-я позиція – позиція додатка.

Якщо порівняти порядок слів у різних мовах, можна легко простежити дві ситуації. Є мови, такий як англійської, де відхилення від встановленого порядку слів у реченні визнаються носіями мови як аномальні. Такий порядок слів слід розглядати як фіксований. У той же час доступні мови (до них відноситься більшість мов світу) мають здатність мати більше одного граматично правильного порядку слів в одному реченні.

У мовах цього типу фіксований порядок певних категорій (наприклад, кінцева позиція дієслова в реченні в японській мові, препозиція прийменників в українській мові і т. д.). В той час як всі інші категорії в реченні можуть розташовуватися вільно відносно один одного. До таких мов відноситься українська, де порядок слів (з певною мірою умовності) вільний. У мовах, де члени речення мають морфологічні ознаки, порядок слів у реченні не є строго фіксованим: *Батько любить сина; Сина любить батько*.

В українській мові тільки в окремих випадках порядок слів постає засобом розмежування підмета і додатка (коли форми називного і знахідного відмінків збігаються): *Буття визначає свідомість* та ін. У таких випадках інверсія підмета і додатка небажані і допускається тільки в конкретному мовному контексті.

У разі фіксованого порядку слів обов'язковим правилом є встановлений порядок членів речення. Так, в німецькій мові в головній частині відмінюване дієслово-присудок займає другу позицію, а в підрядній частині (крім безсполучникових умовних) – останню.

Сучасний синтаксичний аналіз тієї чи іншої структурної схеми передбачає не тільки опис її компонентів, але й розгляд того, як ця абстрагована структура співвідноситься з іншими, яке місце займає в системі. Звідси речення тлумачиться не як застиглий конструкт, а як така структурна схема, смислу або експресивно-стилістичного що допускає варіювання забарвлення: *Я поспівав* (об'єктивна модальність і констатація факту); *Я поспівав би* (бажання мовця).

Синтаксичний аналіз, спрямований на видозмін і співвідношень формальних класів речення, виступає пов'язаним з однією необхідністю аналізу мовних одиниць у парадигматичному аспекті, в результаті чого сформувалося вчення про парадигму речення. Становлення поняття парадигми речення відбулося в 60-ті роки ХХ ст. Нині парадигма речення розглядається як ієрархічно організована система, що включає ядерне речення як вихідну форму парадигми та його перетворення.

У розгляді парадигми речення наявні два підходи. Один спирається на морфологічну видозміну предикативного центру, тобто парадигма речення розглядається у внутрішньомодельних перетвореннях. Тому за основу беруться тільки граматичні категорії, які становлять предикативність речення. Звідси випливає, що парадигма речення - це сукупність усіх регулярно наявних у систем мови видозмін речення, пов'язаних з вираженням категорій об'єктивної модальності і синтаксичного часу.

Друге тлумачення парадигми речення ґрунтується на розгляді останньої як асоціативного ряду. В такому разі парадигма речення охоплює всі видозміни структурної схеми внутрішньомодельного і міжмодельного типу зі збереженням пропозиції Пропозиція (лат. *propositio* - судження) - це семантичний інваріант, спільний для усіх членів модальної і комунікативної

парадигми речення і похідних від речення конструкцій (теорія номіналізації).

Така парадигма охоплює:

- 1) варіації, що передбачають зміну морфологічних категорій окремих компонентів (час, вид, спосіб, число, особа, рід) при повному збереженні синтаксичної структури і кількості компонентів;
- 2) модифікації, які передбачають зміну модального або фазового значення внаслідок введення до реченнєвої структури нового елемента – модифікатора;
- 3) трансформації, що охоплюють формальні видозміни ядерного речення зі збереженням тотожності смислу[5, с. 47].

Вузьке і широке тлумачення парадигми речення не взаємовиключають одне одного, оскільки широке тлумачення істотно доповнює вузьке тлумачення. Можна виділити п'ять видів модального значення речення-синтаксичних способів:

- 1) дійсний спосіб (індикатив): *У лісі тихо;*
- 2) умовний спосіб: *Хлопець працював би;*
- 3) бажальний спосіб: *Якби надворі було тепло;*
- 4) наказовий спосіб: *Учню, пиши;*
- 5) спонукальний спосіб: *Прийди б він вчасно, все було б добре* [4, с. 20].

Узагальнюючи співвідношення видо-часових і способово-часових форм, можна констатувати восьмикомпонентну парадигму речення як систему його форм. Вона включає:

- 1) давноминулий час дійсного способу;
- 2) минулий час дійсного способу;
- 3) теперішній час дійсного способу;
- 4) майбутній час дійсного способу;
- 5) умовний спосіб;
- 6) бажальний спосіб;
- 7) в наказовий спосіб;

8) спонукальний спосіб [38, с. 4]..

Водночас речення може варіюватися щодо семантики:

- 1) особової (*Я працюю. Ти працюєш. Він працює*);
- 2) числової (*Я працюю. Ми працюємо*);
- 3) родової (*Дівчина читала. Хлопець читав*);
- 4) аспектуальної (*Хлопець читає книгу. Хлопець прочитає книгу*).

Поняття парадигми речення як системи його форм протиставляється аналізу парадигми речення, що ґрунтується на понятті регулярності реалізації структурного мінімуму речення. Поняття регулярної реалізації відображає особливості внутрішньомовних співвідношень структурних схем, оскільки регулярні реалізації:

- 1) це такі видозміни структурної схеми речення, які не руйнують її тотожності;
- 2) є контекстуально незумовленими.

Механізм утворення регулярних реалізацій характеризується:

- 1) незаміщенням компонента структурної схеми речення.
- 2) введенням до схеми додаткового компонента.
- 3) заміщенням або заміною компонента схеми семантично спільним елементом іншої форми [29, с. 50].

Видозміна структурної схеми речення при утворенні тієї чи іншої регулярної реалізації засвідчує зміну того чи іншого смислового малюнку.

Під час утворення регулярних реалізацій зберігається без зміни весь об'єктивний зміст речення, але в його значення додаються певні додаткові (фазові, емоційно-стилістичні та інші) відтінки. Похідні від твірної структурної схеми речення є дериватами структурних схем. Повний набір твірної і похідних структурних схем утворює дериваційну парадигму структурної схеми речення.

Від регулярних реалізацій структурної формальні супроводжуються лише зміною експресивно-стилістичного забарвлення, пор. означено-особову

безпідметову формальну модифікацію, основою якої є незаповнення на формальному рівні позиції підмета, що на рівні схеми слід відрізнити модифікації видозміни структурних схем, семантико-синтаксичної організації речення є нульовою.

Фактичне існування односкладних речень, однак, не суперечить загальній ідеї речення як особливої синтаксичної комбінації слів. Більше того, цей факт не може привести до думки, що речення та слово можуть повністю збігатися: слово-речення як одиниця тексту докорінно відрізняється від слова-лексеми як одиниці лексикону, диференціація притаманна відповідному місця, які займають речення та слово в ієрархії мовних рівнів.

Будучи одиницею мови, речення є інтонаційно розмежованим. Інтонація відокремлює одне речення від іншого в постійному потоці вимовлених відрізків. Роль інтонації як відмежувального чинника особливо важлива для речень, у яких є більше одного предикативного центру, зокрема більше одного кінцевого дієслова.

Він має 2 основні функції: іменування, тобто називає ситуацію, подію, і комунікативну функцію. А. Гардінер та Ю.М. Скребнев вважають, що єдиною відповідною ознакою речення є його здатність служити меті спілкування, тобто вони розглядають речення як одиницю спілкування.

Комунікативна функція відрізняє речення від фонем, морфем, слова, словоформи та словосполучення. Але комунікативна функція також не може розглядатися як відмітна риса речення, оскільки вона також є спільною для одиниць, більших за речення, і для мови в цілому [34, с. 46]. У реченні називаються ситуації та події об'єктивної реальності та передається інформація, висловлюючи повні думки чи почуття.

Отже, речення – це структурна смислова та комунікативна єдність. Відповідно 3 основні аспекти речення – синтаксичний, семантичний та логіко-комунікативний.

Синтаксичну структуру речення можна проаналізувати на 2 рівнях:

1. Передфункціональний (рівень комбінованості) – члени речення обговорюються в словах і групах слів незалежно від їх функцій у реченні;

2. Функціональний;

2.1. Синтаксичний рівень – модальність членів речення (синтаксичні ознаки);

2.2. Семантичний рівень – граматика відмінків – модальність речення як структура прийменника (смилова структура);

2.3. Комунікативний рівень – речення як одиниця мови – функціональна перспектива речення – логіко-комунікативна структура [9, с. 71];

Не існує відповідності між одиницями цих рівнів. Семантична структура речення – це відображення певної ситуації чи події, яка включає процес як його динамічний центр, діяча та об'єкти процесу та певні обставини та умови його реалізації [21, с. 94].

Семантичну структуру речення часто називають глибокою структурою; синтаксичну структуру називають поверхневою структурою. Не існує прямої відповідності між глибокою та поверхневою структурою.

Ці два аспекти характеризують речення як одиницю мови. Логіко-комунікативний аспект характеризує речення як одиницю мови або висловлювання. Речення як одиниця спілкування зазвичай складається з двох частин: тема для обговорення (про яку робиться твердження) та інформація про тему (або сама тема). Цей поділ на дві частини, тему та риму, називається власне діленням речення.

Є ще один аспект речення як одиниці мови – використання речення в соціальній взаємодії, їх функція в конкретних контекстах використання. Наприклад, твердження, що у мене немає сигарет, може бути витлумачено в певному контексті як команда чи запит. Отже, речення можна проаналізувати з точки зору намірів оратора, впливу висловлювання на співрозмовника, доречності висловлювання у заданому контексті. Цей аспект називається парадигмою [19, с. 34]. Під синектоїдами мається на увазі синтаксичні

одиниці, які не мають структури незалежного кінцевого застереження. В українській граматиці їх зазвичай називають "неповними реченнями", в англійській – "еліптичними реченнями". Терміни "неповні речення", "еліптичні речення" та "фрагменти речення" підкреслюють їх структурну недостатність. Короткі "фрагментарні" одиниці дійсно не мають структури незалежних кінцевих пропозицій. Оскільки «фрагментарні» синтаксичні одиниці структурно відрізняються від речень, їх не слід називати реченнями. Існує три основні предикативні типи сентенсоїдів.

1. Сентенсоїди, які залежать від явного прогнозування;
2. Сентенсоїди, що мають неявне передбачення, яке стає зрозумілим із контексту чи ситуації (можливе використання аббревіатури);
3. Сентенкоїди, які характеризуються злиттям явного та неявного прогнозування [41, с. 43].

Деякі осторонь стоять так звані «представники речень», які використовуються для уникнення повторення умовного (або лексичного) дієслова та слів, що слідує за ним.

Англійські граматики зазвичай розглядають «представників речення» як еліптичні речення.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що у мовленні речення не даються готовими, вони створюються мовцем. Але вони побудовані за закономірностями, що існують у мові. Так, конкретні речення належать до мовлення, тоді як зразки до мови.

1.3 Ключові засади синтаксичних блоків у простому реченні.

Речення це структурна, семантична та комунікативна єдність. Відповідно воно має синтаксичну, семантичну і логіко-комунікативну структури. Вони не є однорідними, і не є прямою відповідністю між цими

елементами. Щоб сформулювати загальні правила побудови речення, необхідно звернутися до менших одиниць.

Синтаксична структура речення може бути проаналізована на двох рівнях: предфункціональному (складові частини слів і групи слів) і функціональному (складові є частинами речення) [15, с. 54].

Функціональний рівень:

- 1) Синтаксичний рівень – модальність членів речення (синтаксичні особливості);
- 2) Семантичний рівень – відмінкова граматики (семантична структура);
- 3) Комунікативний рівень – речення як одиниця мови – функціональна перспектива речення – логіко-комунікативна структура; [13, с. 68]

Префункціональний: члени речення обговорюються в термінах слів і груп слів незалежно від їх функцій в реченні;

Частини речення – це умовні складові речення, які знаходяться в певних синтаксичних відносинах з іншими складовими або з реченням в цілому. Відповідно, ми розрізняємо основні частини речення, складові предикації або базову структуру речення, і інші частини речення, що розширюють базову структуру.

Частини речення є умовними складовими, оскільки вони позначають елементи подій або ситуацій, які охоплюють речення: дії або стану, різних учасників і обставини. Формальними властивостями частин речення є тип синтаксичних відносин і морфологічне вираження.

В теоретичній лінгвістиці була висунута ідея так званого «фактичного поділу» речення. Мета фактичного поділу полягає в тому, щоб виявити корелятивну значимість частин пропозиції з точки зору їх фактичної інформативної ролі в висловлюванні. Основними компонентами фактичного поділу речення є тема і ритм.

У наступних речення кореляція між номінативним і фактичним поділами зворотна: тема виражається предикатом або його частиною, в той час як ритм відтворюється суб'єктом:

Фактичний поділ речення знаходить своє повне вираження тільки в конкретному контексті мови, тому його іноді називають «контекстним» поділом речення.

Якщо ми підходимо до нього як до стилістично нейтральної конструкції, позбавленої будь-яких конкретних конотацій, тема виражається суб'єктом, а ритм – предикатом. Цей вид фактичного поділу є «прямим». З іншого боку, певний контекст може бути побудований навколо даної пропозиції, в умовах, коли порядок фактичного поділу буде змінений на зворотний.

Фактично поділ, в якому ритм виражається суб'єктом, має згадуватися як «інверсивний». Отже, формальними властивостями частин речення є:

- 1) Тип синтаксичних відносин, є синтаксичні функції;
- 2) Їхні функції [13, с. 74].

Учасники можуть бути розділені на:

- 1) Принципово-установча предикація: підмет і присудок. Вони складають основу речення. Основні частини речення є взаємозалежними. Підмет є структурним центром речення - присудок погоджується з підметом. Підмет є семантичним і комунікативним центром речення;

- 2) Вторинні – об'єкти, атрибути, модифікатори, іменники і дієслова. Вони розширюють основну структуру; вони є модифікаторами основних частин.

Члени речення в залежності від синтаксичних властивостей предикативного дієслова поділяються на:

- 1) Обов'язкові для синтаксичної повноти речення - основні частини речення і деякі другорядні;
- 2) необов'язкові [18, с. 154].

Конструктивно частини речення можуть бути трьох типів: прості, виражені словами і фразами; складені, що складається з структурної і понятійної частини; складне.

Оскільки не існує прямого відповідності між одиницями різних рівнів структури речення і оскільки граматичні явища мають нечіткі межі, які часто перетинаються, виникають труднощі в розрізненні певних частин речення.

Необов'язкові члени це, в основному, прислівники різного характеру, доповнення — необов'язкові обставини, які супроводжують процес.

Є також елементи, які існують поза реченням:

1) Диз'юнкція — експрес-оцінка того, що говориться (*Obviously, he was wrong*);

2) Сполучники — вказують на логічний зв'язок між тим, що було сказано раніше, і тим, що було сказано зараз (*He was wrong and so he kept silent.*);

Половина слів у вашому словнику є загальними іменниками. Це імена, які людина дає місцям, речам, емоціям і станам. Непоширені або власні іменники.

Поширені іменники називаються абстрактними іменниками, коли вони позначають абстрактні речі, такі як якості (*beauty, honesty*), емоції, та процеси. Найпоширеніші підводні камені у вживанні іменників стосуються множини.

Якщо і одне, і додаток множини трапляються в одному реченні, виберіть найбільш підходящий і дотримуйтесь його. Не будьте педантичними; бути послідовним. Виняток: Спорт - команда завжди трактується як множина.

Герундій – це дієслова у формі дієприкметника, що використовуються як іменники [70]. Однією з головних складнощів є те, що дієприкметники виступають як прикметники; дієслова виступають як іменники. Наприклад *A running man* (дієприкметник, прикметник). *Running is his hobby* (герундій, іменник).

Оскільки дієслова є рівнозначними іменникам, вони потребують присвійного відмінка в певних випадках.

Прикметники використовуються для опису або обмеження значення іменника, займенника чи іншого прикметника, вказуючи, який, скільки чи який вид. Найпоширеніші прикметники: визначений артикль (*the*) та невизначений артикль (*a, an*).

Демонстративні прикметники ототожнюють іменник чи займенник (*this, that, these, those*). Якщо ці слова вживаються без іменника, вони стають займенниками.

Присвійні прикметники показують власність (*my, your, our* тощо), не плутати з *mine, yours, ours*, які є займенниками. В англійській мові прикметники не змінюють свого закінчення, задля узгодження з іменником щодо числа чи статі.

Прийменники стосуються підмету та ніколи не використовуються щоб закінчити речення. Намагайтеся уникати використання прийменника в кінці речення може бути так само незграбно.

Відповідь полягає у використанні певного здорового глузду, запам'ятовуючи критерії, згідно з якими мова повинна бути легко зрозумілою та добре звучати. Якщо ваше речення не відповідає цим критеріям, повторно подайте його. Якщо використання прийменника в кінці речення неминуче, це не має значення за умови, якщо речення читається легко. Найпоширенішою помилкою в обробці прийменників є використання його неправильного. Це не стільки питання правила, скільки ідіоматичне вживання.

Найбільше підводних каменів у вживанні особових займенників виникають через невпізнання в такому випадку займенника, хоча проблема рідко трапляється або визначається як така. Адже єдине, що викликає сумніви, це закінчення займенника. *You* і *me* частіше за все вживаються правильно. Наприклад (*You and*) *I are going for a walk*. *I* = підмет = subjective (nominative) case. *Will the ball hit (you or) me?* *Me* = підмет = objective (accusative) case. *Will he give the ball to (you or) me?* *Me* = Indirect object = objective (dative) case [15, с. 54]..

Оскільки дієслово *to be* є доповненням *I* і *He* у суб'єктивному (номінативному) відмінку, але всі кажуть «*It's me*». Однак ці форми в основному використовуються в мовленні, а не в письмовій формі.

Ще одне джерело плутанини знайдено там, де пов'язані два займенника. Поширена помилка полягає у побудові такого речення.

Отже, реченні повинні бути присудок та підмет (викладений чи зрозумілий). Активні дієслова беруть предмет; неактивні дієслова беруть доповнення. І суб'єкт, і доповнення знаходяться в суб'єктивному відмінку; об'єкти (прямі чи непрямі) можуть бути описані як об'єктивні. Важливо також знати, що прийменники супроводжуються іменниками чи займенниками в об'єктивному відмінку.

1.4 Головні аспекти семантичних блоків у складному реченні.

Типи складного речення розрізняють передусім за наявністю сполучників чи сполучних слів, за характером сполучних засобів; сполучники і сполучні слова є показниками сурядного чи підрядного зв'язку. На формально-синтаксичному рівні виділяють:

1. Елементарні складні сполучникові і безсполучникові речення;
2. Багатокомпонентні (з трьох і більше предикативних одиниць) сполучникові, безсполучникові та сполучниково-безсполучникові речення.
3. Сполучникові є речення, предикативні частини яких поєднуються між собою сполучниками чи сполучними словами. Диференціація сполучникових речень на складносурядні та складнопідрядні теж здійснюється за формально-граматичними ознаками: якщо частини поєднуються за допомогою сурядних сполуч. – речення складносурядне, а якщо при одній частині наявний підрядний сполучник чи сполучне слово – речення складнопідрядне.

4. Безсполучниковими є речення, частини яких поєднуються між собою без допомоги сполучників і сполучних слів, лише інтонаційно.

5. Багатокомпонентними є конструкції, що мають у своєму складі не менше трьох предикативних одиниць [20, с. 83].

За семантико-синтаксичними відношеннями вирізняють такі типи елементарних складних речень. У складносурядному реченні функціонують такі відношення: єднальні, зіставні, протиставні, розділові. У складнопідрядних реченнях з одним підрядним виявляються такі однобічні семантико-стилістичні відношення у підрядній частині: часові, просторові, причинові, наслідкові, умовні, допустові, цільові, означальні, об'єктні.

Складне речення – це конструкція, побудована за принципом підпорядкованості. Він походить від двох або більше основних речень, одне з яких виконує роль матриці по відношенню до інших, вставних речень. Матрична функція відповідного основного речення може бути з більш суворою і менш суворою вимовою, залежно від типу реалізованого підрядного зв'язку. Приєднавшись до одного складного речення, основне речення стає головним пунктом його та вставними реченнями, його підрядними реченнями.

Головне речення позиційно домінує над підрядним, вони утворюють семантико-синтаксичну єдність, в рамках якої вони насправді взаємопов'язані, так що саме існування будь-якого з них підтримується існуванням іншого.

Функціональний принцип, підрядні речення слід класифікувати за аналогією позитивних частин простого речення, оскільки саме структура простого речення лежить в основі суттєвої структури складного речення (розташованого на більш високому рівні). Зазначена аналогія, безумовно, далеко не абсолютна, тому що жодне підрядне застереження не може точно повторити конкретний характер відповідної неоспорювальної частини речення; крім того, існує глибока різниця у функціональному статусі навіть між різними категоріальними типами одних і тих же частин речення: одна виражається словом-одиницею, інша — групою слів, а інша - заміником.

Підрядний пункт може займати будь-яку позицію, окрім предиката (хоча він може заповнювати позицію предикативного). Слід також зазначити, що не існує повної подібності між частинами речення та підрядними реченнями. Особливо це стосується прислівникових застережень. Складнопідрядні речення можуть включати ряд узгоджених і підрядних речень.

Просте речення містить один присудок. Складнопідрядне речення є багатозначним. Воно містить два або більше присудків. Крім простих і складених речень є структури, які називаються напівскладеними. Сюди належать речення з однорідними підметами або присудками — (складений присудок) та речення з другорядними присудками.

Таким чином синтаксичні позиції у реченні можуть бути заповнені:

- 1) словами чи словосполученнями (просте речення) *is necessary in do it;*
- 2) бути вторинними предикаціями (напівскладене речення) *it is necessary for him to do it.;*
- 3) реченнями (складне речення) *It is necessary that he should do it..*

Речення можуть з'єднуватися спеціальними сполучними словами або без них.

Прислівники, на відміну від сполучника, як правило, можуть зміщувати своє положення у реченні. З семантико-синтаксичного погляду зв'язок між реченнями у складнопідрядних реченнях слід аналізувати на 2 основні типи:

Сполучник також можна подвоїти, якщо вони супроводжуються словом, що нагадує частку або прислівник. Або ми можемо спостерігати деякі конкретизуючі комбінації *but merely, but also* і т.д.

Сполучні слова, що належать до інших частин мови, є умовними складовими речення: *I wonder who told you about it.* (*who* з'єднує речення, і це є підметом підрядного речення).

Що стосується фактора інтонації, то він дійсно повинен бути незмінною ідентифікацією речення. Препозиційний інтонаційний контур з його остаточною розмежувальною паузою є одним із складових засобів створення

та існування речення як мовного явища. Суть справи полягає в тому, що мовець має в своєму розпорядженні інтонацію як засіб формування речень, поєднання речень та розділення речень.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕЧЕНЬ РОМАНУ «ВОЛОДАР ПЕРСТНІВ» ДЖОНА ТОЛКІНА

2.1 Традиції вивчення творчості Джона Толкіна

Джон Руел Толкін — англійський письменник, поет, філолог Оксфордського університету. Найвідоміший як автор "високих" фентезі «Гобіта», «Володаря перснів» та «Сильмариліона». Творчість Джона Руеля Толкіна (1892-1973) — явище, яке займає окреме місце в сучасній літературі. Його твори стали культовими для багатьох поколінь шанувальників по всьому світу. Протягом багатьох років книги письменника і особливо його «Володар перснів» привертала увагу широкого кола читачів та дослідників. «Феномен Толкіна», «Феномен Володаря перснів» — такі вислови були рясні критичними оглядами після публікації роману, усі томи якого склали близько півтори тисячі сторінок.

Творчість Дж. Толкіна — особливий тип літературного міфологізму. Письменник створює, мабуть, найбільш цілісну "індивідуальну" міфологію в історії літератури: уявний світ із власною "книгою буття", історією та історичними хроніками, географією, мовами тощо. Таку ретельно і детально відтворену вигадану літературу Всесвіту не має близького літературного аналога. Це може пояснити живий інтерес до творчості Дж. Толкіна з боку критиків та вчених-літературознавців, різноманітність методів та методів аналізу, які вони використовують [53, с. 94].

Епос Дж. Толкіна міфологічний. Подорож Фродо, несучи Перстень до центру світового зла, підтримується традицією північного міфологічного епосу. Поєдинок Гобіта з Сауроном видається трагічно зумовленим. Слідуючи духу давньоскандинавської міфології, Дж. Толкін, за власним визначенням, ставить чудовисько в центр світу і протистоїть йому голою волею і мужністю героя. Однак у кульмінаційний момент розповіді письменник несподівано

відходить від традицій, замінюючи неминучу смерть персонажа своїм раптовим і радісним порятунком. Відбувається антикатастрофа — одна з найважливіших, за естетикою Дж. Толкіна, властивостей історії чаклунства. Жертва героїв книги та їх порятунок значно поглиблюють значення твору та силу його впливу на читача. Смерть не є головним законом всесвіту Дж. Толкіна. Навпаки, мотив смерті у фінальних сценах явно зменшений, замінений мотивом відходу. Отже, аналіз сюжетно-жанрового характеру твору дозволяє розглядати «Володаря перстнів» як сучасного героїко-міфологічного епосу, створений в традиціях північної міфології, що втілює християно-гуманістичні ідеї автора та основні принципи його естетики [49, с. 12].

Слід зазначити, що так звані «дослідження Дж. Толкіна» сформувались як у західному, так і в українському культурному просторі. У той же час як на Заході, так і в нашій країні твори Дж. Толкіна аналізуються не лише в рамках різних літературних шкіл, але час від часу використовуються теорії з інших областей знання. Однак, незважаючи на різноманітність та індивідуальність існуючих підходів, вони піддаються певній систематизації.

Сюди також входить низка так званих "світових довідників Дж. Толкіна", які містять детальну інформацію про географічні та історичні особливості Середзем'я, описують його країни та народи, переказують певні повороти сюжету. Представники «психологічного» напрямку розглядають творчість Дж. Толкіна як продукт підсвідомої психічної діяльності письменника, прояв його несвідомого початку.

Основою є дослідження Толкіна-лінгвіста, його любов до давніх мов, енциклопедичні знання в цій галузі, які є основою створених ним мов. Дослідники аналізують неологізми Дж. Толкіна, розшифровують його імена та топоніми тощо. І, нарешті, сам літературний підхід. І тут ми бачимо не менш строкату картину.

Відомо, що слухач може набагато краще за мовця зрозуміти те, що приховано за словом, а читач може краще сам художник зрозуміти ідею твору [50, с. 86]

Світ Дж. Толкіна єдиний і взаємопов'язаний набагато більшою мірою, ніж типово для типових філософських та алегоричних творів. Образи Дж. Толкіна не можна вважати простими ілюстраціями ідей; навіть прихильники концепції "алегоризму", схоже, погоджуються з цим. Так, наприклад, Том Бомбадил не реалізує жодної абстракції, він є живою частиною живої природи, яка існує вічно.

Нові можливості для вивчення творчості Дж. Р. Р. Толкін відкрився у зв'язку з низкою публікацій, здійснених на рубежі 70-80-х років його біографом Х. Карпентером та сином письменника Крістофером. До цього періоду Дж. Толкін вважався автором двох творів: дитячої казки «Гобіт» та тритомної епопеї «Володар перстнів». Еволюція його творчості розглядалася як шлях від юнацьких спроб писати до першого успіху — книги для дітей (1939), формування власної естетичної програми — у лекції "Беовульф: чудовиська та критики" (1937) та "Про чарівні історії" (1939), а потім — до вершу "Володар перстнів" (1954-1955).

Висловлювання письменника, уривки з листів, детальна хронологія його твору, цитовані в ньому, несподівано виділили не "Володаря перстнів", який приніс Дж. Толкіну світову славу, а недобудовану "Сільмаріліон", книгу про створення і перші епохи міфологічного Середзем'я. На його створення пішло близько шістдесяти років: перші ескізи були зроблені в 1916 році, останні доповнення зроблені незадовго до його смерті (1973).

Очевидно, що поглиблений аналіз «Володаря перстнів» тепер повинен поєднуватися з дослідженням «Сільмаріліону». Поняття "алегоризму" також хитнулося: включення мистецтва Дж. Толкіна в єдиний ланцюжок міфів і легенд ще більше ускладнило пошук прямих паралелей із сучасністю. Водночас стало цілком очевидно, що ми маємо справу з новою жанровою системою, створеною в середині ХХ століття, тобто з унікальним художнім досвідом для літератури нового часу, вивчення якої вимагає комплексного підходу що не порушує цілісність твору.

2.2 Особливості синтаксичних блоків на прикладі роману Дж. Толкіна

«Володар перстнів»

Ім'я Дж. Р. Р. Толкін стало синонімом епічних казок про високі пригоди та героїзм. Навряд чи хтось може сказати, що не бачив фільмів трилогії "Володар перстнів" та "Гобіт". Деякі шанувальники можуть не знати, це коріння цих надихаючих і красивих історій. Ці корені виявляються глибоко в історії самої мови; самі звуки, ритми та нюанси значення, що огортають кожне слово, яке пройшло над устами наших індоєвропейських предків, – це основи, якими Дж. Толкін будував світи та історії для цих світів.

Мова Сільмаріліона – справжнє свято для любителів англійської мови. Це епічна історія ельфів і включає розповідь про творіння в першій главі, яка зазнає біблійного впливу. Речення, розглянуте в цій роботі, взято з третього розділу, в якому ельфи вперше введені в історію:

(1) *“In the beginning the Elder Children of Ilúvatar were stronger and greater than they have since become; but not more fair, for though the beauty of the Quendi in the days of their youth was beyond all other beauty that Ilúvatar has caused to be, it has not perished, but lives in the West, and sorrow and wisdom have enriched it”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

Перше, що робить Дж. Толкін, – це встановлює часові рамки, які глибоко сягають давнього минулого. Він робить це з прийменниковою фразою *“in the beginning”*, яка діє як прислівник часу. Тут є натяк на розповідь про біблійне творіння. Ця фраза розміщує наступний основний пункт у належний контекст. Дж. Толкін повідомляє читачеві, що він говорить про найглибше минуле. Головне речення – це модель із складеним прикметником присудка. Дж. Толкін заявляє, що *“the Elder Children were stronger and greater”*, а потім використовує прикметник наступного присудка останнім. Він робить це, вбудовуючи ще одну прислівникову фразу, вводячи порівняльний сполучник *“than”*. Дж. Толкін зізнається, що ельфи з часом ослабли, заявивши, *“than they have since become”*. *“Have become”* – головна дієслівна фраза в цьому прислівниковому реченні. Щоб посилити відчуття проходження часу, він

модифікує дієслово з прислівником “*since*”. Потім він закінчує перерваний прикметниковий вислів фразою “*but not more fair*”, затримуючи його так, щоб увага читача була спрямована на центральну тему всього речення – красу Ельфів. Ця конкретна прикметникова фраза дещо складніша за попередні прикметники і, отже, має більше значення. Фраза укладена крапкою з комою та комою, як ніби вона мала функціонувати як сполучне прислівник. Це видається естетичним і насамперед для наголосу, а також для наочності, тому що слова, що йдуть після коми, вводять наступний пункт речення.

Одне підрядне речення тексту виявилось найскладнішим. Проблема виникла через два, здавалося б, незначні сполучники, розміщені послідовно під час вступу. Сполучники “*for*” та “*though*” можуть окремо передавати два абсолютно різні ставлення до речення. Слово “*for*” використовується по-різному, але тут воно, як видається, використовується як координаційний зв’язок. Однак слово “*though*” є підрядним сполучником, що відразу робить речення залежним. “*Though*” вводить підрядне речення, що діє як прислівник поступки. Якщо залишити “*for*” це означає, що речення закінчується підрядним реченням, яке тоді лише модифікує перше головне речення. Нічого іншого не було б слідом. Швидше за все, речення містить два основні речення з підпорядкованим необмежувальним модифікатором, розміщеним між ними.

Використання словосполучення “*for*” у сполученні в сучасному вживанні вважається літературним та формальним. Крім того, координаційний зв’язок повинен негайно ввести; в даному випадку - незалежне застереження, чого немає. Він вживає “*for*” як “*hwæt*”, саме перше слово в англосаксонській епопеї «Беовульф» було використано для залучення уваги. Інтерпретація слова “*hwæt*” пройшла під лінгвістичним мікроскопом протягом багатьох років і доносилася до сучасних англійських читачів як все, починаючи від “*behold,*” “*hark,*” і навіть “*so*”.

Незалежно від перекладу, саксонці задумали ввести в це слово щось дуже важливе. “*For*” Дж. Толкіна в цьому реченні має таку ж вагомість. Він міг використати сполучникове прислівник на зразок “*nevertheless*” чи

"however", щоб відкрити дієприслівникове речення, і використав координуючий сполучник "for" для введення останнього речення. Однак, розміщуючи "for" на початку підрядного прислівникового речення, це надає йому більше синтаксичної мускулатури, подібно до англосаксонського слова "hwæt".

Після вступних сполучників йде тема-іменник, що містить тему всього речення. "The beauty of the Quendi" містить вбудовану прийменникову фразу, що функціонує як родовий. Деревовидна діаграма демонструє нашарованість прийменникових фраз для побудови теми речення. Прийменникові фрази містять майже музичний ритм. Фраза також відіграє роль надання ім'я ельфам. Перший пункт представив їх як "the Eldar Children of Ilúvatar". Це підтверджує попередній аргумент, що "for" застерігає читача звернути увагу.

Використання слова "beyond all other" виключає будь-які ідеї про те, що може бути щось більш захоплююче. Це запалює вогонь для уяви читача, який потім винагороджується потужним відносним реченням, "that Ilúvatar has caused to be".

Інфінітивне словосполучення "to be" є переконливим як прямий об'єкт головного дієслова "has caused". Головне дієслово знаходиться в теперішньому досконалому аспекті, що означає завершення дії; однак, інфінітив "to be" прекрасно демонструє силу Ілуватара. "To be", як інфінітив, не має часу. Використання такої мови стосується відчуття вічного та сили поза сферою розуму, де слова часто зазнають невдачі. Весь цей речення є дієприслівниковим, модифікуючи наступне речення, ще одне головне речення, рівне значення першому.

Одним із найбільш фундаментальних питань щодо синтаксису мови є те, яким є основний порядок слів у реченні. Для багатьох мов, встановлений порядок розташування елементів у реченні – це порядок S-V-O (підмет – присудок – додаток), що бачимо на прикладі з роману Дж. Толкіна «Володар перстнів»:

(2) *Frodo is his first and second cousin* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

Де підметом виступає *Frodo*, присудком є *is*, а додатком *his first and second cousin*, *de his* – займенник, *first* та *second* прикметники, а *and* – сполучник.

Серед синтаксичних засобів втілення композиції одним із найуживаніших є незавершені конструкції, представлені в багатьох сюжетних блоках тексту роману. Найчастіше вони використовуються в діалогах, щоб уникнути згадки про Саурона і його володіннях – Мордор:

(3) *“I fear they come from – Though I can not know what the likes of me can do against, against”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 165).

(4) *“With Elendil, the Elf-friend, he went to the land of.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 186).

(5) *“We must go down the Silverlode into the secret woods, and so to the Great.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

(6) *“River, and then.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 276).

(7) *“Do you think he?”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 161).

(8) *“For the little prank.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 163).

(9) *“It was something colder. I think it was.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 378).

Важливу роль в тексті роману грають повтори, які є засобом емоційного і логічного посилення сенсу висловлювання. Так, поширений звичайний лексичний повтор:

(10) *“I think, I think you are not really as you chose to look.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 163).

(11) *“What do you know about-about my business?”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 164).

Потрапивши в пастку до орків, герої, самі того не усвідомлюючи, повторюють останні слова з літопису гномів, які загинули за аналогічних обставин:

(12) *“They are coming! We can not get out!”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 315).

За допомогою цього повтору створюється атмосфера панічного страху.

Коли спокусі опанувати кільцем піддається славний воїн Боромир, він настільки бажає отримати кільце, що в діалозі з Фродо втрачає самовладання. Його емоційний стан передано в тексті повтором:

(13) *“And it would seem like wisdom but for the warning in my heart.’ Said Frodo. ‘Warning? Warning against what? said Boromir sharply.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 388).

Фродо ж наполегливо намагається переконати співрозмовника в нерозумності його бажання, і для цього в тексті використовується анафора:

(14) *“Against delay. Against the way that seems easier. Against the burden that is laid on me. Against - well, if it must be said, against trust in the strength and truth of Men.”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 388).

А згадка самого кільця буквально зводить Боромира з розуму, що в тексті також виражено за допомогою повтору:

(15) *“No hope while the Ring lasts,’ said Frodo. ‘Ah! The Ring! ‘Said Boromir, his eyes lighting. ‘The Ring! Is it not a strange fate that we should suffer so much fear and doubt for so small a thing? So small a thing!’”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 388).

Щоб сховатися від охопленого божевіллям Боромира, Фродо не залишається нічого іншого, як самому надіти кільце і тут же в ньому починають боротися різні сили, і знову для того, щоб підкреслити драматизм ситуації, застосований повтор:

(16) *“He heard himself crying out: Never, never! Or was it: Verily I come, I come to you? He could not tell. Then as a flash from some other point of power there came to his mind another thought: Take it off! Take it off! Fool, take it off! Take off the Ring!”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 392).

Забезпечення відповідних позицій у реченні для певних членів речення – це позиційний спосіб вираження синтаксичних слів або ранжування.

Вилучення слова з контексту речення як синтаксична трансформація визначається частотою вживання. Аналізуючи це перетворення, слід також застерегти, що це правильна синтаксична трансформація додавання. Перекладач самостійно, тобто довільно, не може нічого видалити з перекладеного тексту. Ви можете вилучити ті елементи значення, які дублюються певним чином згідно з нормами мови оригіналу, збереження яких може порушити норми протилежного [4, с. 306]. Отже, вилучення – це граматико-синтаксична трансформація, в результаті якої під час перекладу деякі слова, частини речення видаляються [62]. Це результат різних принципів побудови речень англійською та українською мовами. Найчастіше присвійні займенники та прикметники вилучаються. Наведемо приклад:

(17) *The eldest of these, and Bilbo's favourite, was young Frodo Baggins* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 49).

(18) *Найстаршим та найулюбленишим з поміж них був Фродо Торбінс* (Толкін Дж. Р. Р. Володар Перстенів).

У перекладі прикладу прикметник "young" не відтворено – його вилучено. Це вилучення, очевидно, асоціюється із надмірним вживанням "young", оскільки попередній контекст вказував на вік Торбинса. Перекладач звернувся до цієї трансформації, щоб уникнути надмірної деталізації опису персонажа. У цьому прикладі ми також спостерігаємо видалення артикля "the". При перекладі було додано слово "поміж", що, на наш погляд, не суперечить нормам української мови.

За допомогою конотативних словосполучень (*immeasurable halls, everlasting music, endless pilgrimage, endless rustling sigh, marvelous shape, immeasurable strength*) досягається відчуття незбагненності і грандіозності того, що відбувається.

Велика кількість дієслівних форм на порівняно невеликому відрізку тексту забезпечує динаміку оповіді. Наприклад:

(19) *“Then tottering, struggling up, with her last strength she drove her sword between crown and mantle, as the great shoulders bowed before her. The sword broke sparkling into many shards”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

Звернемося до розгляду стилістичних трансформацій на синтаксичному рівні. Серед них ми виявили: заміна компонентів, інверсія.

(20) *“The crown rolled away with a clang”* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

У їх діалогах переважають прості речення, що відрізняються лаконічністю і стислістю (*I do. I hope so. Very well.*), повтори, вигуки (*What fun! What fun ... Good-bye! Good-bye! You do not belong here; you 're no Baggins - you - you're a Brandybuck!*), що передають емоції.

Звернемося до розгляду рекурентних граматичних структур. Дж.Р.Р. Толкін часто використовує схему «прикметник + іменник» в авторських описах, тоді як в прямій мові персонажів вона практично відсутня. Так, в одному описі (дня народження Більбо) можна виділити наступні словосполучення: *special magnificence, deafening explosion, remarkable disappearance, unexpected return, unlikely times, indignant surprise, welcome demand, nasty shock, decent folk, knowledgeable Sam, startled hobbits, legendary past, tremendous outburst, perfunctory clapping, outlandish folk.*

Дж.Р.Р. Толкін часто використовує парну конструкцію "N and N", де N – іменник. Така модель, також характерна для фольклорних текстів, зустрічається в авторській мові і в репліках персонажів протягом всієї розповіді (*disappearance and return, oddities and good fortune, cellars and warehouses, elves and dragons, cabbages and potatoes, relief and laugh, the stranger and the miller, smokes and lights, the dwarves and other odd folk, peace and quiet, nooks and corners*). Автор досить часто використовує тире або крапку з комою в поясненнях і в репліках персонажів. Наприклад:

(21) *“People became enthusiastic; and they began to tick off the days on the calendar; and they watched eagerly for the postman, hoping for invitations. ” “I do*

not know half of you half as well as I should like; and I like less than half of you half as well as you deserve” (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

(22) *"I regret to announce that - though, as I said, eleventy-one years is far too short a time to spend among you - this is the END"* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

(23) *"He looked indisposed - to see Sackville-Bagginses at any rate; and he stood up, fidgeting with something in his pocket "* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

Ці знаки пунктуації сигналізують про додаткові паузах, визначаючи темп читання.

У прикладі

(24) *"I shoud not make use of it if I were you"* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings, с. 83).

перекладач видав цілу конструкцію "на вашому місці" при перекладі:

(25) *«Я б тобі не радив користуватися ним»* (Толкін Дж. Р. Р. Володар Перснів, с. 11).

Оригінальне речення містить S1 і S2, а в перекладі S2 видалено. Тобто виключаються такі елементи синтаксису, як NP (N) та VP (V, NP2). В українському синтаксисі відсутня така синтаксична одиниця, як допоміжна. Додавання – граматико-синтаксичне перетворення, в результаті якого збільшується кількість складових речення, можуть додаватися іменники, дієслова, прикметники, прийменники та словосполучення [62]. Трансформація доповнення полягає у введенні до перекладу лексичних елементів, які відсутні в оригіналі, для правильної передачі значення речення, що перекладається, та дотримання мовних та мовних норм, які існують в культурі мовлення в перекладі.

У підсумку ми прийшли до висновку, що формальне, тобто словесне втілення композиційно-сюжетної і композиційно-сміслової структур твори забезпечується синтаксичними мовними засобами. За їх допомогою створюється ефект напруженості розповіді й зображується внутрішній світ

героїв. До основних синтаксичних засобів втілення композиції відносяться незавершені, еліптичні конструкції, а також повтор, передають в основному, емоційне напруження героїв.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СИНТАКСИЧНИХ БЛОКІВ АНГЛІЙСЬКОГО РЕЧЕННЯ

3.1 Переклад синтаксичних блоків англійського речення на прикладі трилогії Дж. Толкіна «Володар перстнів»

У попередньому розділі ми визначили, що переклад «Володаря перстнів» Дж. Р. Р. Толкіна ускладнюється знаннями синтаксичних особливостей мови. Як вже зазначалося, вони в основному представлені квазіреальністю вигаданого світу. Штучні мови відіграють величезну роль в перекладі цього твору. Особливості їх передачі різноманітні і не мають певних закономірностей, тому дане явище також слід розглядати як специфічний елемент авторського ідіостилю, на який слід звертати особливу увагу при перекладі.

Використання вигаданих мов в романі дуже обмежене і представлено в основному власними назвами, похідними від цих мов, фрагментами давніх заклинань і віршів. Останнє можна віднести до характерних рис роману, адже відсоток поетичних фрагментів у творі досить великий. Складність перекладу віршів Дж. Толкіна полягає в тому, що на лінгвістичному рівні автор спробував відбити відмінності в штучних мовах (мови людей, як уже зазначалося, характерні для більш високого стилю, а мови Гобітів низькі, розмовні). Також в романі зустрічається римована проза, в перекладі якої особливу роль відіграє ритм-мелодика (інтонація і ритмічне побудова речень). Це також вимагає уваги з боку перекладачів, оскільки такі елементи утворюють образність і метафору авторської манери [40, с. 66].

Ми провели порівняльний аналіз двох українських перекладів роману «Володар перстнів». Для аналізу ми обрали переклади з англійської А.В. Немірової (2003) і О. В. Фешовець (2004). Видно, що переклади виходили один за іншим, тому важко припустити, що перекладачі намагалися перевершити свого попередника, але тільки за мірою можливості реалізували власний

творчий потенціал. Наявність декількох перекладів художнього тексту дозволяє говорити про множинність перекладів. Цей феномен цілком логічно вкладається в текстоцентричну концепцію творчості в перекладі, яка визначається спробою перекладача внести зміни на лінгвістичному рівні для збереження прагматичного навантаження і цілісної системи образів твору [38, с. 310]. Таким чином, індивідуальне розуміння і інтерпретація вихідного тексту перекладачем поєднується з необхідністю правильної індивідуальності самого автора.

У романі «Володар перстнів» такі «зіткнення» найкраще простежуються в ситуації, коли перекладач повинен вибрати підхід до визначення місця вивчається в творі. А. В. Тихомирова пропонує такі підходи:

- 1) твір написано загальною мовою (вестроном) і перекладено Дж. Толкіном на англійську мову, тому необхідно передати цю багатомовність;
- 2) твір написано англійською мовою, тому необхідно передати його «англійськість» [42].

Тому, перш за все, працюючи над творами Дж. Толкіна, необхідно прийняти рішення, яке визначить вектор всього перекладу. З цього моменту переклад вже стає площиною реалізації творчого потенціалу перекладача, і все його подальші рішення будуть ґрунтуватися на одному з цих підходів.

У процесі перекладу, особливо художнього перекладу, важливим завданням є не тільки збереження особистого стилю автора, але і найбільш адекватна передача створеного художнього образу в оригіналі. Як наслідок, перекладач часто використовує перетворення перекладу. Під перетвореннями перекладу ми маємо на увазі перетворення, за допомогою яких ви можете здійснити перехід від вихідних одиниць до одиниць перекладу. Саме завдяки перекладацьким перетворенням досягається адекватність перекладу, що визначає їх важливість.

Перекладач художньої літератури, на відміну від перекладача науково-технічних матеріалів, повинен враховувати більшу кількість особливостей перекладу, зокрема часту необхідність використання індивідуальних

перекладацьких рішень при відтворенні раціональної, естетичної та художньої інформації, що міститься в текстах цей стиль в перекладі [10]. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема застосування синтаксичних перетворень при перекладі з англійської на українську.

Необхідність застосування синтаксичних перетворень при перекладі, як правило, обумовлена особливостями структури речення. У систематичному описі синтаксису речення служить свого роду відправною точкою. Саме модель речення дозволяє нам описувати безліч конкретних пропозицій мови у вигляді списку синтаксичних структур і є одним з найважливіших завдань синтаксису.

Отже, почнемо з самого початку — з назви. Переклад А. В. Немірової «Гостювання у бомбардира» не повторює вихідне слово в слово, так само як і переклад О. В. Фешовець «У домі Бомбадила» але, по-перше, значення залишилося незмінним, по-друге. дослівний переклад — «В будинку Тома Бомбадила» звучало б українською набагато гірше, ніж оригінал англійською.

У першому реченні нас будуть цікавити тільки останні слова "... *and stood still, blinking*". У перекладі А.В. Немірової, на мій погляд, знайдений більш точний еквівалент «...і застигли, кліпаючи очима». О. В. Фешовець просто дає «...завмерли, кліпаючи очима» (слово "*blinking*" тут перекладається однаково). Оскільки нижче наводиться опис пишноти, яке їх так вразило, переклад «застигли» буде більше вдалим, ніж «завмерли».

Аналог слова "*lamps*" в українській мові з урахуванням стилю оригіналу краще знайти був однаковий в обох перекладах. Але в той же час ("*lamps swinging from the beams of the roof*") А.В. Немірова перекладає набагато витонченіше — «(лампами), що висіли на сволиці попід стелею». Наступне речення переведено приблизно так само і досить близько до оригіналу, за винятком того, що у А.В. Немірової замість "*sat a woman*", з'являється «сиділа прекрасна жінка».

Далі в перекладах не виникають розбіжності з приводу вислову "*long yellow hair*". А.В. Немірова перекладає це як «довге золотаве волосся», а

Григор'єва вважає доречним перекласти як «довгі золотаві коси». На мій погляд, А.В. Немірова ближче до оригіналу, тому що справа не тільки в тому, щоб максимально точно перевести кожне слово, а й підтримати стиль написання трилогії. Чи не краще і далі — «...волосся струменіло по плечах» (А.В. Немірова), а у О. В. Фешовець — «...коси хвилями спадали на плечі». Дрібниці, звичайно, але я хочу повторити те, що було сказано вище про збереження стилю, адже в оригіналі текст звучить так: *"hair rippled down her shoulders"*.

Не можу не відзначити переклад А.В. Немірової в підборі еквівалентів англійським образам в українській мові: *"... her gown was green, green as young reeds"* — «її вбрання, ніжно-зелене, як молодий очерет». Але далі виникає вираз *"... shot with silver like beads of dew"*, який обидва перекладачі переклали доречно. А.В. Немірова переклала як «...зі сріблястими краплями роси», а от переклад О. В. Фешовець я вважаю більш вдалим «була гантована сріблом, наче краплями роси».

"... wide vessels of green and brown earthenware". А.В. Немірова: «у пласких посудинах з сірої та рудої глини». О. В. Фешовець: «у широких глиняних зелено-коричневих чашах». Критикувати можна обидва варіанти, наприклад «посудини» більш вдало, ніж «чаші». Не можу не відзначити, що у А.В. Немірової дуже добре схоплений образ слово *"wide"* - «широкі» - вона замінила на «у пласкі», що в даному випадку цілком обґрунтовано

Переклади *"... so that she seemed to be enthroned in the midst of a pool"* стилістично обидва правильні, я хочу привести їх тут тільки як ще один доказ того, що одне і теж можна перевести зовсім по-різному А.В. Немірова: «...і здавалося, немов крісло її — це трон посеред чудового озера. »; О. В. Фешовець: «... тож сиділа вона, мов на троні посеред озера. ».

На початок наступного речення доведеться звернути увагу *"But before they could say anything..."*. О. В. Фешовець: *"Та не встигли вони і слова мовити..."* (майже дослівний переклад), А.В. Немірова — *"Але перш ніж до*

них повернулася мова..." (непотрібний повтор того, що було сказано трьома рядками вище, та ще й з перекручуванням сенсу). Вираз "*she sprang lightly up and over the lily-bowls, and ran laughing towards them*" О. В. Фешовець перекладає "вона легко перескочила через лілії й підбігла до них, сміючись", зберігаючи всі нюанси. А.В. Немірова ігнорує "lily" і переводить "ran towards" як «підвелася».

Різні переклади наступного речення не дивні, так як в цьому випадку важлива не точність, а важливий образ плаття, шелесткого як трава на березі річки. Дослівний переклад наступної репліки теж не дуже важливий, оскільки загальний зміст передати нескладно.

Ім'я *Goldberry*, отримало однаковий переклад. Сама структура цього імені — за аналогією зі *strawberry*, *blackberry* — полуниця, чорниця, — передбачає таку ж структуру і в українському варіанті, тобто Золотинка.

Цікаві варіанти перекладів у наступного речення: "*For you are still afraid, perhaps of mist and tree-shadows and deep water and untame things*". А.В. Немірова змінює речення на питальне, і тим самим сенс: «Можже, ви ще боїтесь туманів...», Далі, "*tree-shadows*" А.В. Немірова перекладає як «темрява», а О. В. Фешовець як «лісові міні», що, по-моєму, абсолютно зайве. Найцікавішим для перекладу тут є словосполучення "*untame tilings*". Буквально це означає «дикі речі» але як підібрати щось аналогічне в українській мові? Кожен з перекладачів робить це в міру свого розуміння сенсу цього словосполучення, але при цьому О. В. Фешовець не забуває, що "*untame things*" — дуже загальне поняття: «всілякі почвари», а Григор'єва, хоч і зберігає слово «дикі», та не конкретизує: «дикі істоти».

"... *folk of the Shire were so sweet-tongued*". Цікаво подивитися. як намагаються перевести "*folk of the Shire*" наші перекладачі: "... мешканці Гобітанії були такі красномовні..." — А.В. Немірова, і "... мешканці Шіру такі красномовні..." — О. В. Фешовець. Те ж саме трохи далі: "*This is a merry meeting!*" : «Приємна зустріч!» — буквальный переклад А.В. Немірової, і «Яка весела зустріч!» — О. В. Фешовець. Складно сказати, чий варіант краще.

В оригіналі виник вираз *"From somewhere behind the house"*, і перекладачі зрозуміли його по-різному: «Звідкись з-за дому» — А.В. Немірова і «Десь із задвору» — О. В. Фешовець. Найкрасивіше варіант О. В. Фешовець, але який з перекладів ближче до англійського — складно сказати.

У наступній репліці Фродо А.В. Немірова доповнює *"Tell me, if my asking does not seem foolish..."* на «Можливо, моє запитання здасться тобі безглуздом, але скажи нам, будь ласка...». При цьому речення не набуває зовсім інший зміст.

Відповідь Золотинки на питання, хто такий Том Бомбадил *"He is"*, кожен перекладач тлумачить так, як йому зручніше. О. В. Фешовець: «Він є», і далі, у відповідь на німе запитання «Він є тим, ким ви його бачили... ». А.В. Немірова прибирає німе запитання, тому, «Він — Бомбадил!». Мені переклад О. В. Фешовець здаються більш адекватними оригіналу.

Вираз *"his ... hair was crowed with autumn leaves"* все ж, напевно, краще перекладати дослівно — «вінок з осіннього листя» (А.В. Немірова) звучить краще, ніж «волосся коронувало осіннє листя».

У перекладі наступного абзацу відзначилися обидва перекладача. *"Here's my Goldberry clothed all in silver-green with flowers in her girdle..."*, де А.В. Немірова вдало переклала образ Золотинки як «Золота моя ягідка» та додала посилення знаком оклику наприкінці речення: «Золота моя ягідка у зелені та сріблі, з квітами на поясі!» В оригіналі це виглядає так: *"Torn clapped his hands and cried"*. В українському варіанті це необхідно посилити, тому що інакше буде не дуже зрозуміло. На мій погляд, найкращий варіант знайшла Григор'єва; «Том сплеснув у долоні й вигукнув». Переклад Муравйова виглядає досить незграбно з усіх точок зору; «Том поплескав у долоні й вигукнув».

По-моєму, слово *"refreshed"* краще перекладено у А.В. Немірової, ніж у О. В. Фешовець, адже А.В. Немірова переклала речення

(26) *"Come now, my merry friends, and Tom will refresh you!"* (Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings).

як «Гаразд, ідіть—но зі мною, проведу вас, відразу полегшає.», а О. В. Фешовець об'єднала речення з наступним:

(27) «Ну, ходімо, любі друзі, вмийте ручки й замуззані личка, скиньте брудний одяг, розчешіть волосся!» (Толкієн Дж. Р. Р. Володар Перснів).

З реченням "*Though the hobbits ate, as only famished hobbits can eat, there was no lack*" А.В. Немірова і О. В. Фешовець перекладають по-різному: А.В. Немірова замінює "*hobbits*" на «гості», а О. В. Фешовець робить так:

(28) «Гобіти їли, як уміють їсти лише голоднючі гобіти, але наїдків не меншало» (Толкін Дж. Р. Р. Володар Перстенів) ,

тобто злегка видозмінює першу частину і має більш вдалий переклад другої.

На цьому місці можна перервати детальний розбір тексту і подивитися, що собою являє трилогія загалом. Існують, звичайно ж, люди, які не беруть трилогію в цілому, як річ (хтось при цьому любить читати "Гобіта", хтось ні), але більшість відомих мені шанувальників Дж. Толкіна були одностайні в своїй оцінці — книга сподобалася. Деяким вдавалося прочитати оригінал, і окремі невідповідності були помічені, але переклад був визнаний хорошим. Природно, що коли вийшов ще один переклад, всі любителі трилогії захотіли якщо не придбати, то хоча б прочитати його. Думки розділилися.

Що стосується мене, то я приєднуюся до думки тих, хто вважає, що другий переклад менш вдалим. У обох перекладачів є невеликі похибки в стилі. І А.В. Немірова, і О. В. Фешовець бувають вельми спритні в перекладі окремих фраз, знаходженні найбільш повних еквівалентів в українській мові. Але при цьому О. В. Фешовець більш пунктуальний в перекладі. Тільки іноді через більшу сміливість і вольності текст вирає, як результат збагачується метафорами і визначеннями, яких не було в оригіналі, але які найбільш повно передають зміст. Але найчастіше через вільність перекладу пропадає велика частина красивих словосполучень, скрадається гострота фраз, ковтають цілі репліки. І, як результат — зникає краса книги.

3.2 Синтаксичні блоки англійського речення як матеріал навчання англійської мови на молодшому етапі

При вивченні англійської мови дуже важливі синтаксичні навички, оскільки вони допомагають учням систематично і структурно розуміти структуру мови. Учневі, який не розуміє синтаксичних аспектів мови, важко зрозуміти речення, написані або вимовлені певною мовою. Важливо, щоб учні вивчили синтаксичні властивості мови, перш ніж переходити до наступних етапів. Володіючи правильним розумінням синтаксичних аспектів мови, студенти можуть перейти до лінгвістичного аналізу складних мовних явищ. Розуміння синтаксичних елементів мови дозволяє легко зрозуміти основні елементи в реченні і їхні стосунки. Гарний приклад — це речення, в якому більше одного іменника; найбільш важливим в такому реченні є іменник, що визначає характер фрази. Якщо іменника в однині чи множині, фраза буде слідувати напрямленню іменника.

Головний іменник також має добре узгоджуватися і бути пов'язаним з ним дієсловом, щоб речення мало сенс. Учень повинен знати властивості синтаксису, щоб будувати правильні речення. Таким чином, очевидно, що синтаксис — найважливіший аспект вивчення мови. Це тому, що синтаксичні властивості речення дозволяють учням ефективно і ясно розуміти шаблони мови.

Мова уможлиблює спілкування; щоб люди спілкувалися певною мовою, вони повинні будувати правильні та логічні речення на цій мові. Найважливішим завданням при вивченні мови є розташування слів та узгодження їх між собою для створення граматичного речення, яке має сенс. Ці навички є властивими для синтаксису.

Семантика, граматики, фонологія, морфологія та синтаксис — все це важливі аспекти при вивченні мови, і гарний учень повинен знати їх усі. Ці аспекти не є автономними, і їх слід вивчати разом. Синтаксис — це правила, які регулюють поєднання слів у реченні для побудови правильного речення.

Він також поєднує поєднання менших одиниць, таких як фрази, речення. Учень, який не добре володіє синтаксичними властивостями мови, може зупинитися на побудові двозначних речень, які можуть заплутати слухача.

У тих, хто вивчає мову, та не знає синтаксичних аспектів мови, має мовний дефіцит, який не дозволяє їм ефективно спілкуватися. Недостатнє спілкування може бути небезпечним, оскільки веде до неправильного розуміння повідомлення і викликає серйозні наслідки. Учні з дефіцитом синтаксичних навичок демонструють непослідовність в порядку слів під час розмови. Це може привести до появи нелогічних речень або речень з граматичними помилками.

Недолік синтаксичних навичок викликає в учнів мовні труднощі з розумінням і використанням дієслів у різних часах. Ці учні також відчують труднощі з вживанням слів у множині і однині. Недолік синтаксичних навичок змушує учнів відчувати мовні труднощі із завданням переказу історії, і загальне спілкування мовою стає дуже важким. Ці проблеми показують, що вивчення синтаксичних властивостей мови дуже важливо; прогалини в цих знаннях викликає великі труднощі у вивченні мови та у вільному володінні мови.

Синтаксична компетенція — одна з основних предметних компетенцій в системі мовних знань, навичок і умінь, необхідних школярам в різних ситуаціях комунікативного дискурсу, забезпечує їх вміння використовувати усну і письмову літературну мову, використовувати необхідний арсенал синтаксичних мовних одиниць, різні структурні рівні, синтаксичні конструкції певних типів і засобів спілкування з урахуванням функціонально-стильових різновидів мови в відповідно до теми, мети, ситуації спілкування, провідними жанрами спілкування [18, с. 84].

У методиці навчання синтаксису використовуються наступні навчальні прийоми:

- 1) аналіз словосполучень;
- 2) поширення і скорочення речення;

- 3) заміна одних синтаксичних словосполучень іншими;
- 4) вставка окремих компонентів речення;
- 5) реорганізація синтаксичної структури;
- 6) складання речення за ключовими словами або схемами;
- 7) редагування в реченнях;
- 8) синтаксичний аналіз.

Самостійна робота — складне педагогічне явище, при вивченні якого вчені обирають різні напрямки. У сучасній вітчизняній дидактиці самостійна робота учнів розглядається, з одного боку, як вид навчальної роботи, яка здійснюється без прямого втручання вчителя, але під його керівництвом, а з іншого — як засіб навчання та залучення учнів до самостійного оволодіння прийомами самостійної пізнавальної діяльності та розвиток інтелектуального потенціалу кожного учня.

Самостійна робота регулюється такими принципами, такими як:

- 1) структурування самостійної роботи за обсягом і часу;
- 2) забезпечення умов для самостійної роботи;
- 3) управління самостійною роботою.

Педагогічна проблема самостійної роботи учнів при вивченні англійської мови на початковому етапі полягає в тому, щоб в правильно організованому процесі з'являється унікальна особистість. Розрізняють такі види самостійної роботи учнів при вивченні іноземної мови:

- 1) самостійна робота під час занять;
- 2) самостійна робота вдома з короткостроковими завданнями (відпрацювання мовного матеріалу з підручника, письмові вправи, порційне читання, комунікативні мовні завдання);
- 3) самостійна робота з довгостроковими завданнями (позакласне читання текстів значного обсягу, позакласна робота з аудіо, відео матеріалами та електронними ресурсами, проектна робота).

Після ознайомлення з інформаційними ресурсами учням пропонується послідовність вправ, спрямованих на повторення таких основ синтаксису:

- 1) побудова простих речень (питальних, стверджувальних, заперечних)
- 2) побудова ускладнених речень:
  - а) інфінітивними конструкціями;
  - б) дієприкметниковими зворотами;
  - в) дієприслівниковими зворотами;
  - г) іншими ускладнюючими елементами;
- 3) побудова складних речень з різними типами зв'язку;
- 4) конструкції непрямой мови;
- 5) пасивні структури та їх застосування;
- б) особливості вживання розділових знаків у простих і складних реченнях різних типів [18, с. 86].

При вивченні англійської мови на початковому рівні вважається доцільним виходити з таких положень: основна увага приділяється не тільки отриманню нових знань, а їх повторенню та узагальненню; при обробці окремих тем слід приділяти значну увагу подоланню інтерференції; обробка тем із синтаксису є невід'ємною частиною матеріалу, необхідного для засвоєння учнями при вивченні англійської мови; також слід приділити значну увагу одночасному формуванню в учнів навичок аналізу синтаксичних явищ, зокрема в аспекті перекладу; перевагу слід віддавати розвитку практичних навичок над теоретичними.

Отже, синтаксичні властивості мови дозволяють легко спілкуватися між різними сторонами; слухач може зрозуміти речення, побудовані оратором. Відсутність синтаксичних властивостей створює певні труднощі в розумінні та розмові, що, в свою чергу, спричиняє недостатній зв'язок. Тому учням мови важливо розуміти синтаксичні властивості перед вивченням вищих аспектів мови; це значно полегшить їх розуміння. Очевидно, що синтаксичні властивості мови є найважливішими властивостями.

ВИСНОВКИ

Мова потрібна людям для того, щоб повідомляти один одному про зміст думок, почуттів, настроїв і бажань, тобто. щоб висловлювати і сприймати інформацію. Таке завдання можна вирішити, якщо використовувати окремі, розрізнені звуки, морфеми, слова або їх граматичні форми. У мовній практиці люди об'єднують слова в висловлювання (речення), з окремих висловлювань будують їх послідовності, в залежності від обсягу і складності того конкретного змісту, тієї інформації, яка виражається.

Часто здається, що будь-яке об'єднання слів — факт синтаксичний просто тому, що в наявності не окремі, розрізнені слова, а їх об'єднання. Однак у мовній дійсності в повному обсязі боку словесних сполук (або об'єднань) відносяться до явищ синтаксису. У мовленні речення не даються готовими, вони створюються мовцем. Але вони побудовані за закономірностями, що існують у мові. Так, конкретні речення належать до мовлення, тоді як зразки до мови. Можна і потрібно говорити, таким чином не тільки про синтаксичного зв'язку слів у висловленні, але також і про їх зв'язок фонетичної, морфологічної, лексичної і інтонаційної.

Таким чином, синтаксис — сукупність граматичних правил мови, що відносяться до побудови словосполучення і речення. Особливість синтаксису полягає також в тому, що в процесі мовлення є можливість постійно створювати нові речення, але вкрай рідко нові слова. Теоретичний синтаксис є частиною загальної теорії граматики; його завдання — виділити властивий всім мовам компонент синтаксичних правил і встановити межі того розмаїття, яке виявляють мови в області синтаксису. Отже, в реченні повинні бути присудок та підмет (викладений чи зрозумілий).

У ході проведеного дослідження було встановлено, що книга Дж. Толкіна «Володар перстнів» в перекладах А. В. Немірової та О. В. Фешовець адаптована під українські реалії.

Синтаксичні властивості мови дозволяють легко спілкуватися між різними сторонами; слухач може зрозуміти речення, побудовані оратором. Відсутність синтаксичних властивостей створює певні труднощі в розумінні та розмові, що, в свою чергу, спричиняє недостатній зв'язок. Тому учням мови важливо розуміти синтаксичні властивості перед вивченням вищих аспектів мови; це значно полегшить їх розуміння.

Природно, в синтаксисі як науці вивчаються лише синтаксичні зв'язки і відносини між словами і між цілими висловлюваннями. Але так як ці синтаксичні відносини характеризуються певними «значеннями» і формальним їх виразом, то синтаксис, як про це вже говорилося, виявляється наукою про синтаксичних граматичних категоріях — категоріях словесних позицій і категоріях словесних конструкцій, про систему і структуру цих категорій. Таким чином, окремі конкретні слова і окремі конкретні висловлювання належать синтаксису лише остільки, оскільки виявляються носіями і виразниками синтаксичних категорій.

Я, Жмурко Ангеліна Владиславівна, своїм підписом засвідчую, що моя курсова робота «Синтаксичні блоки англійського речення (типологія структурно-семантичних аспектів)» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Підпис

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадер В. Розвиток зв'язного мовлення школярів. Рідна школа, 1999. Київ. 60-62.
2. Вашуленко М.С. Державний освітній стандарт з української мови Початкова школа. Київ, 1997.
3. Верба Г. В., Верба Л. Г. Довідник з граматики англійської мови. Київ : Освіта, 1995. 320 с.
4. Висотченко С.В. Педагогічні науки порівняльно-типологічний аналіз систем англійської та російської мов на морфологічному та синтаксичному рівні для навчання студентів-іноземців англійського писемного мовлення. Молодий вчений, 2016. 189с.
5. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ : Либідь, 1993. 368с.
6. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., та Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ : Рад. школа, 1982. 208 с.
7. Гаманюк В. А. Лінгвістичні аспекти іншомовної підготовки в умовах багатомовності. ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ. Вип. 9 Ч. 2, 2013. С. 333-342
8. Горошкіна О. М. Лінгводидактичні засади створення підручників з української мови для профільної школи. Вісник львів. Серія філол, 2010. Вип. 50. С. 73-79.
9. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : ВЦ „Академія”, 2004. 336 с.
10. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів. Київ : Рідна школа, 2006. № 5. С. 68–70.
11. Дика Н. М. Робота з учнями старшої школи над лінгвістичними поняттями: вивчення складнопідрядного речення Педагогічний процес: теорія і практика, 2015. № 5-6. С. 37-42.
12. Дружененко Р.С. Функціональна основа навчання синтаксису простого речення майбутніх учителів української мови і літератури:

лінгвістичний коментар. Освітологічний дискурс. Київ : Рад. школа, 2015. 236 с.

13. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз. Посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 240 с.

14. Короткова Ю.М. Зміст іншомовної освіти студентів-філологів в університетах Греції у другій половині ХХ Століття. Харків : Вісник ХНПУ імені Г. Сковороди. Філософія, 2013. Вип. 41. С. 268-282.

15. Корунець І.В. Порівняльна типологія англїйської та української мов Київ : Либідь, 1995. 238 с.

16. Корунець І. В. Порівняльна типологія англїйської та української. Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. 464 с.

17. Кузьміна К.А. Трансформації номіналізації дієслівних конструкцій при перекладі з англїйської мови на українську. Мова і культура: Наукове видання. Київ : Видавничий дїм Дмитра Бураго, 2002. Вип. 5. С. 236.

18. Кузьміна К.А. Трансформації номіналізації особових форм дієслова при перекладі з української мови на англїйську. Мова і культура: Наукове видання. Київ : Видавничий дїм Дмитра Бураго. 2003. Вип. 6. С. 221–230.

19. Кузьміна К.А. Трансформація номіналізації. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англїйську): Навчальний посібник, Вінниця: Нова книга, 2003. С. 61–78.

20. Кухаренко В. А. Практикум з стилїстики англїйської мови. Вінниця : Нова книга, 2000. 160 с.

22. Кушнір Т.І Специфіка реалізації традиційних методів навчання у процесі вивчення синтаксису. Київ : Молодий вчений. 2016. С. 126-138.

23. Манько А.М. Теоретичні основи проблеми формування системи знань у сфері синтаксису англїйської мови. Матеріали VI Всеукраїнської науково-технічної конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених "Молодь: наука та інновації". Дніпро, 2018. 254 с.

24. Мартинова Р.Ю. Цілісна загальнометодична модель навчання іноземних мов : монографія. Київ : Вища школа, 2004. 454 с.
25. Мацько Д. С. Алгоритм як засіб навчання майбутніх учителів англійської мови початкової школи форм пасивного стану англійської. Київ : Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2011. Вип. № 9. С. 95-100.
26. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Київ : Ленвіт, 1999. 320 с.
27. Мірошниченко В. І. Практичний курс англійської мови: навчальний посібник. Київ : КиМУ, 2015. 77 с.
28. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. Київ : Ленвіт, 2002. 338 с.
29. Ніколаєва С.Ю. Практикум з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2004. 360 с.
30. Пономарьва К. Увиразнення синонімами мовлення молодших школярів. Київ : Початкова школа. 2001. № 4. С. 23-26.
31. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Київ : Вища школа, 1988. 152с.
32. Соколовська С.В., Веклич Ю.І. Theoretical English Course (Теоретичний курс англійської мови): навч.-метод. посіб. для студ. напрямку «Початкова освіта» зі спеціаліз. «Англійська мова». Київ : ун-т ім. Бориса Грінченка, 2012. 364 с.
33. Журавльова Т.А. Особливості перекладу з англійської мови на українську. Донецьк: Донбас, 1997. 80 с.
34. Левицький А. Е. Порівняльна граматики англійської та української мов. Київ : Освіта України, 2007. 138 с.
35. Лотоцька К. Стилїстика англійської мови: Навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 254 с
36. Практична граматики англійської мови з вправами. За ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. Вінниця : Нова книга, 2005. 566 с.

37. Проблемні питання синтаксису. Н. В. Гуйванюк та ін. Чернівці, 1997. 228 с.
38. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 2015 р. 77 с.
39. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : [монографія]. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
40. Сафарян С.І., Тіунові Л.І., Зарубіжна література: Навч. посібник-хрестоматія. Київ : Зодіак-еко, 1995. С. 426-446.
41. Стасюк Б. В. Новий український переклад із Дж. Р. Р. Толкіна: особливості прочитання. Харків : Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2007. №772. С. 66–70.
42. Терехова С.І. Вступ до перекладознавства. Сучасні проблеми і теорії. Діяльність перекладача. Основи техніки перекладу. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2002. 163 с.
43. Тихомирова О. В. Концептуальні проблеми перекладу творів Джона Толкіна. Київ : Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія Філологія. Т. 4, № 1. 2001. С. 232–238.
44. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : Підручник. Київ : ВЦ „Академія”, 2004. 408 с.
45. Biber D. Longman Grammar of Spoken and Written English. L. : Pearson Education, 2000. 1204 p.
46. Brigit Viney. The History of the English Language. Oxford: Oxford Bookworms Factfiles, Oxford University Press, 2008. 62 p.
47. Crystal D.T. Who cares about English usage? London: Penguin Books, 2002. 128 p.
48. David Crystal. The English Language. London: Penguin Books, 2002. 312 p.
49. English Accents and Dialects (4th Ed.). Hughes, A., Trudgill, P., Watt, D. (eds.). London : Arnold, 2005. 328 p.

50. Fillmore C. Toward a Frame-Based Lexicon : The Semantics of Risk and its Neighbours. Frames, Fields, and Contrasts : New Essays in Semantic and Lexical Organization. Hillsdale, NJ : Lawrence Erlbaum, 1992. P. 75-102.

51. Higgs L. A Description of Grammatical Features and Their Variation in the Black Country Dialect. London : Schwabe Verlag Basel. 2004. P. 223- 237.

52. Muir J. A. A Modern Approach to English Grammar : An Introduction to Systematic Grammar. London : Batsford, 2001. 289 p.

53. Peters P. The Cambridge Guide to English Usage. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 368 p.

54. Wierzbicka A. Cross-Cultural Pragmatics. The Semantics of Human Interaction. Berlin : Mouton de Gruyter, 1991. 502 p.

55. Wells, J.C. Pronunciation preferences in British English; a new survey. Proceedings of the 14th International Congress of Phonetic Sciences. San Francisco, 1999. 240 p.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

56. Толкієн Дж. Р. Р. Володар Перснів. Трилогія. Кн. 1–3 [пер. з англ. А. В. Немірової]. Харків : Фоліо, 2003. Кн. 1: 429 с.; Кн. 2: 319 с.; Кн. 3: 398 с.

57. Толкін Дж. Р. Р. Володар Перстенів [пер. з англ. О. В. Фешовець]. Львів : Астролябія,. 1088 с.

59. Толкін Дж. Р. Р. Володар Перстенів [пер. з англ. Н. Федорак, О. В. Фешовець] 2006р. URL : <https://coollib.com/b/367986-dzhon-ronald-ruel-tolkien-volodar-persteniv/read> (дата звернення: 20.11.2020).

60. Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings. Parts 1–3 New York : Ballantine Books, 2006. Part 1: 462 p.; Part 2: 402 p.; Part 3: 494 p.

70. Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings. Parts 1–3. 1954 URL : http://ae-lib.org.ua/texts-c/tolkien__the_lord_of_the_rings_1__en.htm#1-07 (дата звернення: 26.11.2020).

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

71. Академічний тлумачний словник URL : <http://sum.in.ua>. (дата звернення: 25.11.2020).
72. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
73. Словник лінгвістичних термінів. ред. Д. І. Ганич, І. С. Олійник. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
74. Словник української мови: в 11 томах. Том 10. Київ, 1979. 430 с.
75. Словник українських приватних бібліотек. Іван Лисенко. Київ : Рада, 2009. 215 с.
76. Несин Ю. М. Англо-український термінологічний словник аббревіатур та скорочень комп'ютерної лексики для курсантів (студентів) III курсу Військового інституту телекомунікацій та інформатизації. URL : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/973>. (дата звернення: 25.11.2020).
77. Нормативна таблиця для відтворення українських власних назв засобами англійської мови. Рішення Української комісії з питань правничої термінології №9 URL : <http://www.brama.com/art/transliterationu.html> (дата звернення: 01.11.2020).
78. Українсько-англійський словник: близько 200 000 слів, за ред. проф. Гороть Є. І. Вінниця : Нова Книга, 2009. 1040 с.
79. AED – The American English Dictionary URL : <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/american/crime> (дата звернення: 01.11.2020).
80. AHD –The American Heritage Dictionary URL : <https://ahdictionary.com/word/search.html?q=crime> (дата звернення: 03.11.2020).
81. AHRT – The American Heritage® Roget's Thesaurus URL : <http://www.thesaurus.com/browse/crime> (дата звернення: 15.11.2020).
82. HNHDAE – Heinle's Newbury House Dictionary of American English URL : <http://nhd.heinle.com/Definition.aspx?word=crime> (дата звернення: 20.10.2020).

83. Merriam-Webster Online Dictionary URL : <http://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 12.10.2020).
84. MWD – The Merriam-Webster Dictionary URL : <http://www.merriam-webster.com/dictionary/crime> (дата звернення: 24.11.2020).
85. OAAD – The Oxford Advanced American Dictionary URL : http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/crime (дата звернення: 25.11.2020).
86. Online Webster`s dictionary URL : <http://www.websters-online-dictionary.org/> (дата звернення: 25.11.2020).
87. Oxford American Dictionary. New York: Avon Books, 1986. 1095 p.
88. The Free Dictionary URL : <https://www.thefreedictionary.com/> (дата звернення: 24.11.2020).
89. PASAD – PAS Aircraft Deicing URL : pasdeicing.com/PASDeicing/usa-equipment.html (дата звернення: 25.11.2020).
90. WRUD – The Webster`s Revised Unabridged Dictionary URL : <http://machaut.uchicago.edu/?resource=Webster%27s&word=crime&use1913=on> (дата звернення: 26.11.2020).

РЕЗЮМЕ

The master thesis focuses on the syntactic blocks of an English sentence: structural, semantic, and translation aspects.

The objective of this work was to provide a thorough research and analysis of syntactic blocks of an English sentence in the fantasy novel “The Lord of the Rings” written by J. Tolkien. The focus of research lies on investigating and structuring of structural, semantic aspects of the novel as well as determining the appropriate ways of translating them into Ukrainian language. In order to meet the above-mentioned objectives, the research had the following tasks:

- 1) to explore syntax as part of theoretical grammar;
- 2) to analyze the task and the subject of syntax;
- 3) to reveal the main syntactic components in the sentence;
- 4) to explore translation transformations in J. Tolkien's novel The Lord of the Rings;
- 5) to analyze the methodological aspects of the study.

The main object of the research is the main syntactic blocks of the English sentence, taken from the work of J. Tolkien’s novel "The Lord of the Rings" and translations of this work into Ukrainian.

The direct subject of analysis are the structural-semantic and translation characteristics of the sentence in the book “The Lord of the Rings” written by J. Tolkien.

During the research, the following methods of analyzing the syntactic blocks of an English sentence were used: theoretical analysis of the literature on the problem of research, general scientific methods (generalization and comparison), descriptive method, comparative analysis taking into accounts the linguistic and cultural characteristics of the studied phenomena, contextual method.

The first part of the research focused on gathering the theoretical data on the topics. The studies of such Ukrainian and foreign scientists as A. Potebnja, A. Shakhmatov, J. Tymtsenko, S. Smal-Stotsky, V. Karaban and others were used as a

base for defining the syntax as an important branch of the linguistics as well as the notion of syntactic blocks of an English sentence.

In this part of the research we are talking about the fact that in speech sentences are not given ready, they are created by the speaker. But they are built on the laws that exist in the language. The sentence must have a predicate and a subject (stated or understood). Active verbs take the subject; inactive verbs take complements. Both the subject and the complement are in the subjective case; objects (direct or indirect) can be described as objective. It is also important to know that prepositions are accompanied by nouns or pronouns in the objective case.

The second part of the work provides the overview of the different approaches to classification of syntactic blocks of an English sentence. During the study, methods of the classification of units with examples from the book "The Lord of the Rings" written by J. Tolkien.

As a result, we came to the conclusion that the formal, verbal embodiment of the compositional-plot and compositional-semantic structures of the work is provided by syntactic linguistic means. With their help the effect of tension of the story is created and the internal world of heroes is represented. The main syntactic means of embodiment of the composition include incomplete, elliptical constructions, as well as repetition, conveying mainly the emotional tension of the characters.

The third part of the work was focused on the analysis of the main ways of translating the sentences into Ukrainian. The aim of the study was to determine the best approach to translation of the syntactic blocks of an English sentence.

The translations of A. Nemirova and O. Feshovets were used for the comparative analysis. It was determined that the main ways of translating the syntactic blocks in sentence are different translation transformations and word-for-word translation. In the course of the research it was established that J. Tolkien's book "The Lord of the Rings" translated by A. Nemirova and O. Feshovets was adapted to Ukrainian realities.

The seventh chapter named “In the House of Tom Bombadil” the first book “The Fellowship of the Ring” of the trilogy “The Lord of the Rings” was analyzed. The translation of J. Tolkien's “The Lord of the Rings” is complicated by knowledge of the syntactic features of the language.

A comparative analysis of two Ukrainian translations of “The Lord of the Rings” was conducted. For analysis, we chose translations from English A. Nemirova and O. Feshovets. It is clear that the translations came out one after another, so it is difficult to assume that the translators tried to surpass their predecessor, but only as far as possible realized their own creative potential. The presence of several translations of a literary text allows us to speak of a plurality of translations.

In the process of translation, especially literary translation, an important task is not only to preserve the personal style of the author, but also the most adequate transfer of the created artistic image in the original. As a result, the translator often uses translation transformations. By translation conversions we mean conversions that allow you to transition from source units to translation units. It is thanks to translation transformations that the adequacy of translation is achieved, which determines their importance.

In this regard, the problem of applying syntactic transformations in the translation from English to Ukrainian becomes especially relevant. The need to use syntactic transformations in translation is usually due to the peculiarities of sentence structure.

A detailed analysis of the text was performed to see what the trilogy is in general. Both translators have small errors in style. And A. Nemirova and O. Feshovets are very clever in translating individual phrases, finding the most complete equivalents in the Ukrainian language. But at the same time O. Feshovets is more punctual in translation. Only sometimes, because of greater courage and freedom, the text wins, as a result it is enriched with metaphors and definitions, which were not in the original, but which most fully, convey the meaning. But most often, due to the freedom of translation, most of the good phrases are lost, the

sharpness of phrases is stolen, whole lines are swallowed. And, as a result, the beauty of the book disappears.

Also in the third part of the work were considered syntactic blocks of the English sentence as a material for learning English at an early stage. In the study of English syntax skills are important because they help students systematically and structurally understand the structure of language. After all, understanding the syntactic elements of language makes it easy to understand the basic elements in a sentence and their relationship. As a result, the best approaches for studying syntactic blocks were identified.

The student must know the properties of syntax to build correct sentences. Thus, it is obvious that syntax is the most important aspect of language learning. The most important task in learning a language is to arrange the words and match them to create a grammatical sentence that makes sense.

We also want to attach great importance to the independent work of the student which helps to improve knowledge of syntax and in the master's thesis is seen as a means of teaching and involving students in self-mastery of independent cognitive activities and development of intellectual potential of each student.

When learning English at the elementary level, it is considered appropriate to focus not only on gaining new knowledge, but their repetition and generalization. Obviously, the syntactic properties of language are the most important properties.

The research has proven that the issue of classification and translation of syntactical blocks is an important task for the modern literal discourse. And the research shows that of syntactic blocks of an English sentence in the book “The Lord of the Rings” written by J. Tolkien gives more possibilities to create different variants of translation of one and the same text.

Key words: syntactic blocks, sentence, syntax, structural aspects, semantic aspects, translation aspects, syntactic transformations, literal discourse.